

Responsabilitatea administrației publice în contextul dezvoltării durabile

Luminița IORDACHE
Școala Națională de Studii Politice și Administrative,
Facultatea de Administrație Publică
iordache_luminita19@yahoo.com

Rezumat. *În următorii 40 de ani se speculează că un oraș modern se va baza pe o tehnologie foarte avansată care va provoca o dezvoltare și mai accelerată a zonelor urbane care vor avea sarcina să ofere un trai confortabil și sigur. Acest fapt pune presiune atât pe mediul privat cât și pe administrația publică în egală măsură. Pentru a face față noilor provocări, administrația publică are responsabilitatea socială de a crește calitatea serviciilor publice și de a folosi resursele în mod rațional și eficient. Societatea este într-o continuă schimbare iar rolul administrației publice este atent considerat și raportat la dezvoltarea durabilă, pentru care transparența este un indicator de evaluare și apreciere.*

Cuvinte-cheie: responsabilitatea socială, dezvoltarea durabilă, serviciile publice.

Introducere

În doctrină se analizează în mod tradițional responsabilitatea juridică însă administrația publică și funcționarii au și o responsabilitate socială. Activitatea acestora se raportează atât la legislație cât și la niveluri sociale, sarcinile pe care le au considerându-le îndatoriri.

În abordarea temei responsabilității administrației publice am pornit de la faptul că în activitatea zilnică a funcționării administrației publice, în realizarea interesului general, comportamentul, atitudinea funcționarilor publici sunt foarte importante. Responsabilitatea socială este o obligație cu caracter moral pe care administrația publică trebuie să o aibă în general, și în special în contextul dezvoltării durabile pentru creșterea calității vieții cetățenilor prin creșterea calității prestării serviciilor publice față de aceștia.

Administrația publică ar trebui să-și folosească acea marjă de libertate lăsată la libera apreciere a sa pentru atingerea obiectivelor în folosul cetățenilor, să găsească soluții pe cât posibil la problemele, nevoile acestora și să nu fie ignoranți în această privință.

Scopul serviciului public, al funcției publice, al funcționarului public, al instituțiilor publice în general este obținerea nivelului de satisfacere calitativ și cantitativ a intereselor publice generale, realizându-se astfel caracterul social al Statului.

1. Responsabilitatea socială

Administrația publică este responsabilă social pentru creșterea calității vieții, satisfacerea interesului general. Aceasta trebuie să promoveze și să respecte etica profesională și normele deontologice, să promoveze egalitatea de șanse, diversitatea și condamnarea discriminării, să promoveze sănătatea și siguranța la locul de muncă, să promoveze protejarea mediului înconjurător, să asigure transparența actului administrativ, să fie imparțială și obiectivă în achizițiile publice.

Administrația publică are responsabilitatea socială de a dezvolta și promova serviciile publice, de a le dispune și prin mijloace electronice în vederea creșterii transparenței și eficienței administrației publice. Aceasta trebuie să-și îmbunătățească relațiile cu cetățenii prin implementarea alternativei electronice a serviciilor publice.

La baza responsabilității sociale stau respectul față de funcție, fidelitatea, imparțialitatea, discreția, onestitatea, amabilitatea, care sunt consacrate în legislația națională și reflectă rolul pe care îl are administrația publică în dezvoltarea societății. Responsabilitatea socială a apărut ca răspuns la eșecurile percepute, lipsuri sau limitări ale reglementărilor naționale și locale.

În literatura de specialitate anglo-saxonă, autorii Austin Ranney (1954), Fritz Morstein Marx (1957) și Herbert Spiro (1953) pun accentul pe discutarea valorilor care sunt implicate cel mai frecvent atunci când se utilizează conceptul de responsabilitate, și anume, receptivitatea, flexibilitatea, consecvența, stabilitatea, franchețea, probitatea, competența, eficacitatea, prudența și răspunderea.

Funcționarii publici trebuie să răspundă cu promptitudine la solicitările cetățenilor și să fie deschiși către ideile, sugestiile și nevoile oamenilor. Administrația publică trebuie să aibă flexibilitate pentru a lua în considerare toate grupurile reprezentative în elaborarea și administrarea politicilor.

În administrația publică este importantă consecvența în adoptarea și respectarea principiilor, menținerea aceluiași curs al acțiunilor pentru a atinge eficient scopul și obiectivele propuse. O altă valoare a administrației publice este stabilitatea, care implică existența unei anumite consecvențe în timp, în ceea ce privește politicile publice, importanța unei continuități în activitățile funcționarilor publici.

Conducătorii instituțiilor trebuie să aibă inițiativă în ceea ce privește propunerea de soluții la anumite probleme și definirea acestora. Pentru buna funcționare a administrației publice sunt esențiale onestitatea, integritatea și franchețea. Astfel avem o administrație publică deschisă și transparentă, care înțelege ce înseamnă responsabilitatea și evidențiază eventualele probleme și nu le obscurizează prin diferite metode. Funcționarii publici trebuie să aibă capacitate de a-și exercita atribuțiile și precauție pentru deliberarea, gândirea și analizarea consecințelor acțiunilor sale.

În România, câteva din normele juridice care fac referire la conceptul de responsabilitate sunt Legea nr. 7/2004 privind Codul de conduită al funcționarilor publici, Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, Legea nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală.

Administrația publică trebuie să fie responsabilă, să aibă un comportament etic, să respecte principiul transparenței, să aibă un management performant, să respecte drepturile oamenilor, să respecte normele și standardele internaționale.

Prin intermediul standardului ISO 26000 dezvoltat de Organizația Internațională de Standardizare, se avansează ideea că responsabilitatea socială trebuie înțeleasă și integrată atât în cadrul organizațiilor private cât și în cadrul administrației publice.

Acest instrument de responsabilitate oferă linii directoare în domeniu, contribuind la îmbunătățirea performanței de sustenabilitate. Dezvoltarea durabilă devine un deziderat al responsabilității sociale a administrației publice. La nivelul Uniunii Europene există o reală preocupare pentru dezvoltarea politicilor de responsabilitate socială și acest fapt se vede și în Strategia Europa 2020.

2. Dezvoltarea durabilă – un deziderat al responsabilității sociale

Dezvoltarea durabilă a apărut ca o soluție la criza ecologică determinată de intervenția tot mai accentuată a omului în natură, exploatarea intensă a resurselor și degradarea alarmantă a mediului. Conceptul de dezvoltare durabilă promovează progresul economic și social fără a avea influențe negative asupra naturii.

În cadrul Conferinței Națiunilor Unite de la Stockholm, în anul 1972, s-a manifestat pentru prima dată îngrijorarea cu privire la modul în care activitatea umană influențează mediul.

În 1992, în urma Conferinței Națiunilor Unite privind Mediul și Dezvoltarea denumită și Conferința de la Rio, au rezultat printre altele: Declarația de la Rio, care cuprinde 27 de principii și Agenda 21, care constituie un plan de acțiune pentru dezvoltarea durabilă .

Agenda Locală 21 este un program de acțiune pentru acest secol orientat către dezvoltarea durabilă, care permite administrațiilor locale din toată lumea să își definească conceptul de dezvoltare durabilă atât pe termen mediu cât și pe termen lung.

Agenda Locală 21 în România a început să fie implementată în România abia din anul 2000, de către Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă, Capacity 21 și cu sprijinul Guvernelor Marii Britanii și Canadei.

Summit-ul Națiunilor Unite privind Dezvoltarea Durabilă de la Johannesburg, a reunit peste 100 de conducători ai statelor lumii și au avut ca rezultate principale, Declarația de la Johannesburg privind dezvoltarea durabilă și Planul de implementare a Summit-ului mondial privind dezvoltarea durabilă.

Prin această declarație s-a asumat responsabilitatea colectivă pentru progresul și întărirea celor trei piloni ai dezvoltării durabile: dezvoltarea socială, dezvoltarea economică și protecția mediului la nivel global, național, regional și local.

Prin Planul de implementare s-a urmărit întărirea cooperării internaționale, aplicarea de măsuri la toate nivelurile, toate acestea să se înlătuiască în baza responsabilității comune pe care și-au asumat-o prin Principiul 7 al Declarației de la Rio și prin integrarea pilonilor dezvoltării durabile.

În 2012, Conferința ONU privind Dezvoltarea Durabilă(UNCSD) a avut loc în Brazilia și a avut ca obiectiv asigurarea unui angajament politic pentru dezvoltarea durabilă, evaluarea progreselor până la acel moment și analizarea problemelor apărute în aplicarea deciziilor luate în cadrul principalelor summit-uri privind dezvoltarea durabilă. Toate aceste conferințe mondiale au pus în discuție cadrul instituțional pentru dezvoltare durabilă.

Organizația Națiunilor Unite a recomandat tuturor țărilor conceptul de dezvoltarea durabilă, prin care se armonizează cele 3 componente fundamentale: resursele umane, creșterea economică, echitatea între generații.

Dezvoltarea durabilă a devenit obiectiv al Uniunii Europene începând cu 1997, când acest concept a fost inclus în Tratatul de la Maastricht. În anul 2001 a fost adoptată Strategia de Dezvoltare Durabilă la Gotheborg, căreia i-a fost adăugată o dimensiune externă în 2002 la Barcelona, iar în 2006 a fost adoptată și revizuită Strategia de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene.

Prin conceptul de dezvoltare durabilă se urmărește realizarea obiectivelor propuse, abordarea integrată, aplicarea principiului "Gândește global - acționează local!", viziunea de lungă durată fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface nevoile lor (Declarația asupra Mediului și Dezvoltării, Rio de Janeiro, 1992).

Dezvoltarea durabilă are la bază obiective economice, sociale și de mediu (Dincă Dragoș, Cătălin Dumitrică, 2010). Acest concept presupune o corelare între patru idei fundamentale, și anume: "îndeplinirea cerințelor prezente și viitoare, îndeplinirea nevoilor care definește scopul dezvoltării, menținerea compatibilității dintre dimensiunea populației și capacitatea productivă a ecosistemului și implementarea unui proces al schimbării".

Acest concept s-a extins și asupra calității vieții prin reducerea disparităților dintre statele foarte dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate. Includerea socială prin luarea în considerare a solidarității între generații și în cadrul acestora, creșterea calității vieții cetățenilor sunt câteva din obiectivele Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene.

Atingerea obiectivelor dezvoltării durabile nu se poate realiza fără comunități responsabile să utilizeze resursele în mod rațional și eficient. Se vorbește chiar și de o teorie a dezvoltării durabile care se află în curs de formare.

Administrația publică are responsabilitatea de a lua decizii inteligente fără a compromite viitorul următoarelor generații, aceasta trebuie să analizeze deciziile, activitățile, utilizarea resurselor pentru a avea o imagine clară în ceea ce privește coerența obiectivelor, viziunea strategică, rezultatele și impactul pe care îl au.

Dezvoltarea durabilă este un obiectiv strategic internațional adaptat la specificul fiecărui stat.

Așa cum am mai menționat, în anul 2000, în România a început să fie implementată Agenda Locală 21, care reprezintă un model de dezvoltare durabilă din punct de vedere economic, social și de mediu și care oferă un cadru pentru abordarea problemelor din aceste domenii.

Agenda abordează tema dezvoltării durabile ca o preocupare a comunităților, implicând toate sectoarele societății și se concentrează și asupra propunerilor de soluții la problemele existente prin încurajarea unor practici mult mai eficiente. Prin intermediul acesteia, se conștientizează importanța practicării unui comportament sustenabil.

În perioada 2000-2003, Agenda Locală 21 a fost implementată la început în nouă orașe pilot, după care programul a fost extins la nivel național în peste 40 de municipalități în perioada 2003-2007.

3. Strategiile de dezvoltare durabilă – un pas important pentru dezvoltarea orașului inteligent

După implementarea Agendei Locale 21, au fost elaborate Strategii de Dezvoltare Durabilă pentru 2007-2013 la nivel național, regional, județean și local. În anul 2013, s-a impus elaborarea unor Strategii de Dezvoltare Durabilă pentru perioada 2014-2020, având în vedere Strategia Europa 2020.

Strategia de Dezvoltare Durabilă a României cu orizonturile 2013-2020-2030 urmărește prescripțiile metodologice ale Comisiei Europene și reprezintă un proiect comun al Guvernului României, prin Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (actual Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice), și al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, prin Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă.

În calitate de stat membru al Uniunii Europene, România și-a asumat obligația de a elabora o strategie conform obiectivelor de la nivel comunitar, în special prin Tratatul de aderare, Strategia Lisabona și Strategia reînnoită a Uniunii Europene pentru Dezvoltare Durabilă din 2006.

Strategia prezintă o viziune a dezvoltării României pe următoarele două decenii și prevede în primă etapă, încorporarea prin legislație a principiilor și practicilor dezvoltării durabile în cadrul programelor și politicilor publice ale României, ca apoi în următoarele etape să se apropie semnificativ de nivelul mediu de dezvoltare al celorlalte state membre ale UE, ajungând în final la același nivel sau ușor superior nivelului mediu european în 2030.

Documentul este structurat în 5 părți. Prima parte prezintă cadrul conceptual, definește noțiunile utilizate și descrie principalele repere ale Strategiei pentru Dezvoltare Durabilă a UE, care este stadiul procesului de elaborare a indicatorilor dezvoltării durabile și care sunt măsurile întreprinse de România în perioada de dinainte și după aderare. A doua parte a documentului conține evaluarea situației capitalului uman, social, natural și antropoc din România. Partea a treia prezintă o viziune stabilind obiective pe cele trei orizonturi de timp 2013, 2020 și 2030. Partea a patra analizează problemele specifice cu care se confruntă România, stabilește accelerarea procesului de trecere la modelul de dezvoltare durabilă, reducerea și eliminarea decalajelor existente în raport cu nivelul mediu de performanță al celorlalte state membre ale UE.

Ultima parte conține recomandări concrete privind modalitățile de funcționare ale cadrului instituțional care are scopul să asigure implementarea, monitorizarea și raportarea asupra rezultatelor Strategiei Naționale pentru

Dezvoltare Durabilă revizuite. Recomandările vizează adoptarea unor soluții adaptate la condițiile specifice ale României, privind responsabilizarea autorităților publice și implicarea activă a factorilor sociali în realizarea obiectivelor dezvoltării durabile.

Atât la nivel local cât și regional, autoritățile publice au elaborat Strategii de Dezvoltare pentru perioada 2009-2013 și pentru perioada 2014-2020. Acestea au în vedere: servicii de înaltă calitate concentrate asupra perfecționării continue și furnizarea de rezultate vizibile în furnizarea de servicii publice; un mediu înconjurător ecologic: curat, sigur și sustenabil din punct de vedere al protecției mediului; o bază economică stabilă cu o bună infrastructură; o conducere puternică pentru revigorarea democrației locale și parteneriate de lungă durată și valori distribuite prin realizarea coeziunii și respectului întregii comunități.

Majoritatea primăriilor orașelor(sau municipiilor) au adoptat o viziune și o strategie pentru dezvoltarea urbană, fiind vitală pentru ca acestea să se focalizeze pe ceea ce este prioritar. Strategia fiecărui oraș reprezintă un îndrumar-cadru pentru luarea unor decizii armonioase, pentru construirea unei noi imagini a orașului, pentru construirea unui oraș inteligent care să răspundă nevoilor cetățenilor.

Prin corelarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă cu alte strategii și programe operaționale la nivel național și european, administrația publică urmărește realizarea principiilor și obiectivelor dezvoltării durabile, utilizarea rațională a resurselor naturale prin analizarea oportunității, luarea în considerare a elementelor de eco-eficiență în luarea deciziilor.

Strategia pentru Dezvoltare Durabilă are ca obiectiv crearea unei administrații publice mai eficiente și capabile să genereze politici publice adecvate și să le gestioneze în mod eficace în scopul implementării principiilor dezvoltării durabile.

Concluzii

În sistemul administrației centrale și locale există slăbiciuni în privința abilității de a gestiona procesul de planificare, formulare, implementare și evaluare a politicilor publice, precum și în privința capacității de definire clară a obiectivelor ceea ce determină scăderea calității în furnizarea serviciilor publice. Îmbunătățirea eficienței organizaționale se poate realiza prin introducerea unei noi culturi administrative în ansamblul structurilor administrației publice și prin conștientizarea conceptului de responsabilitate socială.

O problemă ce trebuie remediată la nivelul administrației publice sunt deficiențele semnalate în privința definirii neclare a responsabilităților între diverse instituții și niveluri ale administrației, transferului incomplet al puterii de decizie și mijloacelor financiare către unitățile și serviciile descentralizate.

Guvernarea locală are un rol foarte important în acest proces de tranziție în care se află România și pentru implementarea cu succes a strategiilor și programelor operaționale pe termen lung.

Programul Operațional „Dezvoltarea Capacității Administrative 2007-2013” a prevăzut un ansamblu de măsuri menite să determine îmbunătățirea transparenței și responsabilității actului administrativ la toate nivelurile administrației publice.

Îmbunătățirea calității guvernării prin creșterea eficienței, credibilității și transparenței sunt esențiale pentru întărirea încrederii cetățenilor în administrația publică. Responsabilizarea administrației publice conduce la ameliorarea imaginii administrației publice.

Bibliografie

- Dumitrică, C., Dincă, D., *Dezvoltare și Planificare Urbană*, Editura Pro Universitaria, București, 2010.
- Ionașcu, G., *Dezvoltarea și Reabilitarea Așezărilor umane din România*, Editura Tempus, București, 2003.
- Vrabie, C., *Elemente de IT pentru Administrația Publică*, (Vol. 1 și Vol. 2, 2013), Editura Pro Universitaria, București.
- Implementarea responsabilității sociale. Ghid de instrumente și tehnici, 2012, <http://undp.ro/libraries/projects/CSR/deliverables/Implementarea%20Responsabilitatii%20Sociale%20-%20Ghid%20de%20instrumente%20si%20tehnici.pdf>.
- Site-ul Agenției Naționale a Funcționarilor Publici, <http://www.anfp.gov.ro/>.
- Site-ul Europa, <http://europa.eu/>.
- Site-ul Institutului de Științe ale Educației, *Lucrarea Sisteme de Responsabilitate Publică în Administrarea Învățământului Preuniversitar*, 2007, <http://www.ise.ro/>.
- Site-ul Ministerului Mediului și Schimbărilor Climatice, <http://www.mmediu.ro/>.
- Strategia de Dezvoltare Durabilă 2013-2020-2030 a României.
- Strategiile de Dezvoltare Durabila 2009-2013 ale primăriilor municipiilor și orașelor din România.
- Strategiile de Dezvoltare Durabila 2014-2020 ale primăriilor municipiilor și orașelor din România.